17/2024. (VII. 23.) AB határozat

az ügyvédi letétbe helyezett letét kifizetésével kapcsolatos mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról[1]

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó* és *dr. Patyi András* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja, hogy az Alaptörvény *B)* cikk (1) bekezdését sértő, mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség áll fenn annak következtében, hogy a törvényalkotó nem teremtette meg teljeskörűen annak a törvényi garanciáit, hogy az ügyvédi letétbe helyezett letét kifizetésre kerüljön annak, akit az a letéti szerződés alapján, vagy a szerződés megszűnésekor megillet, azonban azt a letétet kezelő ügyvéd (letéteményes) bármely okból nem fizeti vissza.

Az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotói feladatának 2025. június 30-ig tegyen eleget.

2. Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.V.21.577/2019/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét.

Indokolás

I.

[1] 1. Az indítványozó – jogi képviselője útján (dr. Kiss Csaba ügyvéd) – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Indítványában a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.V.21.577/2019/5. számú ítélete, valamint a Fővárosi Ítélőtábla 14.Gf.40.574/2018/4/II. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mivel az álláspontja szerint ellentétes az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jogával, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt, tisztességes bírósági eljáráshoz való jogával.

[2] 2. Az indítvány benyújtását megelőző bírósági eljárásnak az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a rendelkezésre bocsátott bírósági döntésekben foglaltak szerint a következőképpen foglalhatók össze.

1 Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1945/2020.

[3] 2.1. Az indítványozó mint letevő és egy ügyvéd között 2007. október 18-án létrejött letéti szerződés alapján az indítványozó 29 millió Ft-ot letétbe helyezett egy későbbi időpontban megvalósítandó ingatlanberuházás fedezeti igazolásaként. A szerződésben rögzítették, hogy a letét összege az indítványozó által adott, két tanú által aláírt meghatalmazás alapján fizethető ki a meghatalmazott részére. Az indítványozó 2007. november 14-én megkísérelte felvenni a befizetett letéti összeget, de az ügyvédtől azt a tájékoztatást kapta, hogy azt meghatalmazás alapján 2007. november 5-én kifizette (az ügyvéd saját) testvérének. A meghatalmazáson – mint később bebizonyosodott – nem az indítványozó aláírása szerepelt, azt helyette az ügyvéd testvére írta alá.

[4] 2.2. Az indítványozó az ügyvéddel szemben a Pest Megyei Ügyvédi Kamara előtt panasszal élt, amely az ügyvédet vétkesnek találta, és megállapította, hogy az ügyvéd szándékos fegyelmi vétséget követett el, és vele szemben pénzbírság fegyelmi büntetést szabott ki.

[5] Az indítványozó az ügyvéd testvérével szemben fizetési meghagyás kibocsátását kezdeményezte a 29 millió Ft és járulékai megfizetésére, a fizetési meghagyás jogerőre emelkedett.

[6] Az indítványozó – a kamarai panasszal párhuzamosan – az ügyvéddel szemben pert indított a 29 millió Ft és járulékai megfizetése iránt, a Fővárosi Ítélőtábla jogerős ítéletében megállapította, hogy az ügyvéd és testvére a 29 millió Ft és járulékai megfizetésére egyetemlegesen köteles.

[7] 2.3. Tekintettel arra, hogy az ügyvéddel és testvérével szemben lefolytatott végrehajtási eljárások nem vezettek eredményre, az indítványozó pert indított az ügyvéd felelősségbiztosítójával (Magyar Ügyvédek Biztosító és Segélyező Egyesülete, MÜBSE) mint I. rendű (a továbbiakban: Biztosító) és az ügyvéddel mint II. rendű alperessel szemben helytállási kötelezettség megállapítása és szerződés részleges érvénytelensége iránt.

[8] A jogosulatlan letétkifizetés időpontjában az ügyvédnek érvényes és hatályos felelősségbiztosítása volt 15 millió Ft károkozás erejéig a Biztosítónál. A biztosítási szerződésre irányadó, 2006. július 1-jétől hatályos, „Biztosítási feltételek” megnevezésű általános szerződési feltételek II. pontja szerint „[a] biztosított ellen érvényesített kár, amelyet a biztosított vagy alkalmazottja jogellenesen, az ügyvédi tevékenységre [az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (a továbbiakban: régi Ügytv.)] 5. § (1) bekezdés *a)–d)* pontja} vonatkozó szabályok megsértésével – ide értve a jogszabály, valamint a bírói gyakorlat ismeretének hiányát is (műhiba), – vagy mint kirendelt védő, pártfogó ügyvéd, gyám, gondnok, ügygondnok, hagyaték gondozója, végrendeleti végrehajtó, végrendeleti, hagyatéki felszámoló, ügyvédi letét kezelője (pénz, érték őrzésének kivételével) e minőségében okozott”. A biztosítási feltételek III.3.1.6. pontja szerint nem téríti meg a Biztosító azt a kárt, „amely a letétként vagy egyéb jogcímen átadott, illetve átutalt összeggel való elszámolás elmaradása miatt keletkezik, kivéve, ha a biztosított az átvett összeggel azért nem tud elszámolni, mert azt tévedésből, megtévesztésből vagy felróható módon (figyelmetlenség) jogosulatlanul fizette ki, – a jogügyletben résztvevő másik fél részére.”

[9] A Biztosító Szolgáltatási Bizottsága 2008 januárjában hozott határozatával az indítványozó kárigényét a biztosítási feltételek III.3.1.6. pontjára hivatkozással elutasította. A Biztosító Panaszbizottsága 2009 márciusában ezt a határozatot helybenhagyta; kifejtve, hogy a hamis meghatalmazást benyújtó személy nem válik a jogügylet részévé, mert jogügyleten a letéti szerződést kell érteni.

[10] Az indítványozó a Fővárosi Törvényszékhez benyújtott elsődleges kereseti kérelmében annak megállapítását kérte, hogy a Biztosító köteles helytállni az ügyvéd által okozott kárért (a biztosítási összeg erejéig). Másodlagosan azt kérte, hogy a bíróság állapítsa meg a biztosítási feltételek III.3.1.6. pontjának érvénytelenségét elsődlegesen jogszabályba ütközés, másodlagosan tisztességtelenség okán. Hivatkozott a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvénynek (a továbbiakban: régi Ptk.) a szerződés semmisségére, a szerződési feltétel tisztességtelenségére, illetve a biztosítási szerződésekre vonatkozó rendelkezéseire, a régi Ügytv. 10. § (2) bekezdésére, valamint az Alkotmány 13. §-ára.

[11] Az első fokon eljáró bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a Biztosító jogszabályba ütköző módon zárta ki felelősségét az ügyvéd letétkezeléssel okozott kárának a megtérítési kötelezettsége alól, ezért megállapította a Biztosító helytállási kötelezettségét 15 millió Ft (és annak 2008 februárjától számított kamatai) erejéig. A másodlagos kereseti kérelemmel kapcsolatban a bíróság azt állapította meg, hogy az ügyvéd és a Biztosító között létrejött szerződés nem minősül fogyasztói szerződésnek, ezért az indítványozó nem kérheti a szerződési kikötés tisztességtelenségének és érvénytelenségének megállapítását, viszont az érvénytelenségére hivatkozhat.

[12] 2.4. Az ítélet ellen a Biztosító nyújtott be fellebbezést, melyben elsődlegesen az ítélet megváltoztatását és a kereset elutasítást, másodlagosan az elsőfokú bíróság döntésének hatályon kívül helyezését és a bíróság új eljárás folytatására és új határozat hozatalára kötelezését kérte.

[13] A másodfokon eljárt Fővárosi Ítélőtábla az elsőfokú ítélet fellebbezéssel érintett részét megváltoztatta, és a keresetet elutasította. Az ítélőtábla nem osztotta az elsőfokú bíróság azon álláspontját, hogy a Biztosító jogszabályba ütköző módon zárta ki helytállási kötelezettségét az adott esetekre vonatkozóan. A bíróság álláspontja szerint a régi Ügytv. annyiban érinti a szerződéses szabadságot, hogy ez alapján az ügyvéd köteles felelősségbiztosítást kötni, azonban az nem következik belőle, hogy az ügyvédi tevékenységek törvénybeli felsorolása a felelősségbiztosítás tartalmát is meghatározná. A régi Ügytv. rendelkezései a felelősségbiztosítási jogviszony tartalmára vonatkozó szabályozást nem írnak elő, ezért a szerződéses jogviszony tartalmát a felek szerződése határozza meg. A bíróság megjegyezte, hogy „a jogalkotói cél kétségtelenül az, hogy az ügyvédi tevékenységgel okozott kár megtérítésére megfelelő fedezet legyen, az ezzel összefüggő kötelezettség azonban az ügyvédet és nem a biztosítót terheli, ezért nem értékelhető az utóbbi terhére, ha az ügyvéd nem valamennyi tevékenységére kiterjedő biztosítást köt”. A bíróság álláspontja szerint a Biztosító helyesen hivatkozott arra, hogy „a felek szerződéses szabadságából következően a biztosítási szerződésben szabadon határozhatják meg a biztosítási események körét egyrészről a biztosítási esemény meghatározásával, másrészről kizárások alkalmazásával. […] A biztosító kockázatviselése a szerződésben meghatározottnál szélesebb körre nem terjedhet ki”.

[14] 2.5. A másodfokú ítélettel szemben az indítványozó nyújtott be felülvizsgálati kérelmet a Kúriához, a régi Ügytv. 5. § (1) bekezdésének, 10. § (2) bekezdésének, a régi Ptk. 559. § (1) és (3) bekezdésének, 567. § (1) bekezdésének, 200. § (1) bekezdésének, valamint az Alkotmány 13. § (1) bekezdésének a sérelmére hivatkozva. A Kúria a jogerős ítéletet helybenhagyta.

[15] Az indítványozó érvelése szerint a régi Ügytv. 10. § (2) bekezdésének kötelező előírásai miatt a felek nem állapíthatják meg szabadon a szerződés feltételeit, a Magyar Ügyvédi Kamara 1/2000. (V. 22.) számú iránymutatásának 2. pontja alapján érvényesül típuskényszer. Az ügyvédek csak a Biztosítóval vagy az ő biztosítási szabályzatával lényegében megegyező szabályzatot alkalmazó felelősségbiztosítóval köthettek felelősségbiztosítási szerződést.

[16] Az indítványozó állítása szerint a Biztosító biztosítási feltételeinek kifogásolt rendelkezései az elsőfokú eljárás során csatolt ombudsmani jelentések szerint is sértik a tulajdonhoz való alkotmányos jogot.

[17] A Biztosító felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult; rámutatott arra, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásából kikövetkeztethetően nem tartotta megalapozottnak az indítványozónak az Alkotmány 13. §-ára történő hivatkozását, a felülvizsgálat ezért e körben kizárt (mivel a döntés e részében elsőfokon jogerőre emelkedett).

[18] A Kúria egyetértett a másodfokú bírósággal abban a kérdésben, hogy a Biztosítási Feltételek III.3.1.6. pontja nem tér el a régi Ptk. biztosításra vonatkozó rendelkezéseitől, és nem ütközik a régi Ügytv.-be sem; a régi Ptk. 200. § (1) bekezdése és 536. §-ában foglaltak alapján a felek szabadon határozhatják meg az ügyvédi felelősségbiztosításra vonatkozó szerződésben azt az eseményt, amely bekövetkezése esetén a biztosító helytállni köteles. Az alkalmazott kizárás nem üresíti ki a régi Ügytv. 10. § (2) bekezdésében meghatározott biztosítási kötelezettséget, mivel „a tipikusan szakmai műhibára visszavezethető kár megtérítése alól letétkezelés esetén is mentesíti a biztosított ügyvédet”.

[19] 3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Indítványában az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét állította.

[20] Álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított, tisztességes eljáráshoz való joga azért sérült, mert a Kúria nem vette figyelembe a perben becsatolt, az állampolgári jogok országgyűlési biztosának OBH 1357/2003. számú jelentését (a továbbiakban: OBHj.), illetve az alapvető jogok biztosának az AJB-3514/2012. számú ügyben tett jelentését (a továbbiakban: AJBj.). Az indítványozó idéz az AJBj.-ből annak igazolására, hogy „az ügyvédi felelősségbiztosításnak az ügyvéd által ténylegesen és ügyvédi tevékenység jogcímén végzett valamennyi tevékenységre – a végzett tevékenységek kizárólagos vagy fakultatív jellegére tekintet nélkül – ki kell terjednie.” „A kizárásokkal kapcsolatban fontos arra is felhívni a figyelmet, hogy a kötelező felelősségbiztosítások esetén a biztosítási szolgáltatások szerződésben rögzített korlátozásai nem üresíthetik ki azon szabályozási célt, hogy a felelősségbiztosítás kötelező igénybevételével terhelt biztosítottak ügyfelei – tipikusan szakmai műhibára visszavezethető – kárainak bizonyos fokú megtérülése ne függjön a károkozó biztosított ügyvéd anyagi teherviselő képességétől.” Az indítványozó hivatkozik továbbá arra, hogy az AJBj. összegző része szerint nem felel meg a tisztességes eljárás követelményének a szabályozás. Hivatkozik arra, hogy a jelentés szükségesnek tartja a jogszabály kiegészítését, pontosítását (ugyanakkor az idézettként jelzett szöveg abban a formában nem található meg az AJBj.-ben; az a felvetések megfontolásának szükségességét hangsúlyozza).

[21] Az indítványozó – az AJBj.-ben foglaltakra hivatkozva – utal az Alkotmánybíróság 58/B/2011. AB határozatának azon megállapítására, hogy az ügyvédi felelősségbiztosítás az ügyvéd-ügyféli bizalom anyagi hátterét biztosítja. Az OBHj.-nek a következő megállapításait idézi: a Biztosító és a Magyar Ügyvédi Kamara „elzárkózása azt mutatja, hogy erre nem kívánnak megoldást találni, holott arra az egyértelmű kérdésre kell választ adni, hogy a biztosító felel-e az ügyfél által ügyvédi letétbe helyezett összegért, ha az ügyvéd azt nem fizeti vissza az ügyfélnek. Álláspontom szerint a válasz igen, tehát az ügyvédi letétbe helyezett összegért az ügyvédi felelősségbiztosítás alapján a biztosítónak felelnie kell. […] Amennyiben a letétbe helyezett összegért való helytállás nem lehet kétséges, úgy megvalósulhat a legfőbb cél: az ügyfelek védelme. Ha ez a védelem akár a biztosító útján teljesül, úgy a bizalmi viszony töretlen marad, és az elkövetkező időben, megfelelő biztosítással nem fordulhat elő hasonló sérelem.”

[22] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt, tisztességes eljáráshoz való jogának a sérelmét látja abban, hogy a Kúria ezekre az érvekre semmilyen módon nem adott választ; kifogásolja továbbá a Kúria indokolásának részletességét és terjedelmét. Hivatkozott arra, hogy az Alkotmány 13. cikkére alapított kérelme és annak indokolása nem került elbírálásra az eljárás során, holott mindvégig hivatkozott a már megszerzett, illetve meglévő tulajdonhoz való alkotmányos alapjogának sérelmére.

[23] Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott tulajdonhoz való jogának a sérelmét abban látta, hogy a Kúria nem tartotta jogszabályba ütközőnek a Biztosítási Feltételek III.3.1.6. pontját, ezáltal megakadályozta, hogy kártérítés útján az elveszett tulajdonának egy részéhez hozzájusson. Az indítványozó kérte továbbá, hogy eljárása során az Alkotmánybíróság vegye figyelembe az Alaptörvény *B)* cikk (1) bekezdésében megfogalmazott jogbiztonság követelményét is.

[24] Az indítványozó indítványát több alkalommal kiegészítette. E körben hivatkozott arra, hogy bár az ügyben becsatolta azokat a határozatokat, amelyek az ügyvéd felelősségét, illetve fizetési kötelezettségét megállapították, ezeket az okirati bizonyítékokat a bíróságok nem tették vizsgálat tárgyává; ez is sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt, tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát. Az indokolt bírósági döntéshez való jogával kapcsolatban hivatkozott az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatára, illetve az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én létrejött Egyezmény 6. cikkére.

[25] Az indítványozó állította, hogy bár beadványaiban mindvégig elsődlegesen a Biztosító helytállási kötelezettségének megállapítását kérte, azonban kérelmét (és az ennek alapjául szolgáló okirati bizonyítékait) a bíróságok nem vizsgálták.

[26] Az indítványozó tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy a végrehajtási eljárás következtében 2021 júliusától havi 19 505 Ft-ot kapott; azonban az ügyvéd 2022 októberében bekövetkezett haláláig levont összegek kizárólag a végrehajtás költségét fedezték. Tekintettel arra, hogy az ügyvéd testvére már az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítványt megelőzően elhunyt, így az indítványozó kára (egy részének) megtérítését kizárólag a biztosítótól várhatja.

[27] Az indítványozó hivatkozott továbbá arra, hogy az eljáró bíróságok nem ismerték fel ügyének alapjogi érintettségét, valamint, hogy a bíróságok döntése nem felel meg az Alkotmánybíróság 58/B/2011. AB határozata elveinek.

[28] Az indítványozó nyilatkozott arról, hogy az alkotmánybírósági eljárás esetleges sikertelensége esetén az EJEB-től kíván jogvédelmet kérni. Az indítványozó hivatkozott arra, hogy az ügy mind egészségét, mind családi és szociális helyzetét rendkívül hátrányos módon érinti.

II.

Az Alkotmánybíróság az alábbi alaptörvényi rendelkezések alapján hozta meg döntését.

„*B)* cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

[29] Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.

[30] 1. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság törvényi feltételeinek vizsgálata során megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető, és az ítélettel szemben további jogorvoslatra nincs lehetősége. Az indítványnak az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, illetve XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét állító része az Abtv. 52. § (1) bekezdésében és (1b) bekezdésében foglalt követelményeket is teljesíti. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság az indítványnak az Alaptörvény *B)* cikk (1) bekezdésével, illetve az Egyezménnyel kapcsolatos részét nem önálló indítványi elemnek, hanem az érvelés olyan részének tekintette, mely önálló elbírálást nem igényel; szintén e körben vizsgálta az indítványnak az alapjogi érintettség fel nem ismerésére, illetve az 58/B/2011. számú AB határozata elveivel való ellentétére utaló részét.

[31] 2. Az Abtv. 29. §-a szerint „az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.” Ez alternatív feltétel, bármelyik megléte indokot ad a befogadásra. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a hivatkozott alaptörvényi rendelkezésekhez kapcsolódóan alapvető alkotmányjogi jelentőségűnek tekinthető kérdést az indítványozó nem fogalmazott meg. Ebből következően a testület a továbbiakban azt vizsgálta, hogy az indítványban felhozott érvek következtében felmerülhet-e olyan szempont, amely alapján megkérdőjelezhető, hogy a Kúria, illetve a másodfokú bíróság döntése megfelel az Alaptörvénynek.

[32] 3. Az indítványozó a perben annak megállapítását kérte, hogy a Biztosító köteles helytállni az általa biztosított ügyvéd által okozott azon kárért, amely a letét vissza nem fizetéséből eredt, és amely megfizetésének kötelezettségét jogerős bírósági ítélet megállapította, csakúgy, mint az ügyvéd fegyelmi felelősségét. Már az elsőfokú bíróság is akként azonosította az eldöntendő jogkérdést, hogy érvényes-e a biztosítási szerződés azon korlátozó kikötése, mely alapján a letét visszafizetéséért csak szűk körben, a tipikus ügyvédi műhiba esetén van helytállási kötelezettsége a Biztosítónak, egyéb esetben (és az indítványozó esete is ide tartozott) nincsen; a jogszabályok lehetővé tették-e ilyen tartalmú szerződés kötését a Biztosító és az ügyvéd között. [Ez a korlátozó rendelkezés – az ügyvédekre vonatkozó jogi szabályozási környezet számottevő változása ellenére is – a mai napig része a Biztosító által kötött felelősségbiztosítási szerződéseknek (lásd „IX. Kizárt kockázatok” 6. pontja)]. Az indítványozó másodlagos kereseti kérelme a szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítására irányult; ezt a kereseti kérelmet az elsőfokú bíróság elutasította. E döntéssel szemben nem nyújtott be fellebbezést az indítványozó, így az első fokon jogerőre emelkedett. Fellebbezésében az indítványozó azt sem kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a Biztosítási Feltételek III.3.1.6. pontja alá tartozóként azonosította ügyét (hiszen ha nem vonatkozott volna rá a kizárás, eleve nem kellett volna vizsgálni a kizárási kikötés érvényességét).

[33] 4. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének állított sérelmével kapcsolatban az Alkotmánybíróság hivatkozik arra, hogy gyakorlata szerint „különbséget kell tenni a polgári jogi és az alkotmányos tulajdonvédelem között, a kettő nem azonos: az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével. Az alapjogként védett tulajdonhoz való jog tartalmát a mindenkori közjogi és (alkotmányos) magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. A tulajdonjog magánjogi korlátja nem esik szükségképpen egybe az alapjogi korlátozással, a szükséges és arányos korlátozásnak, illetve a tulajdonjog lényeges tartalmának pedig nincs polgári jogi megfelelője {3024/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [43]; 7/2015. (III. 19.) AB határozat, Indokolás [45]}. Az Alkotmánybíróság azt is kifejtette, hogy nem vonható az alkotmányos tulajdonvédelem alá minden olyan ügy, melyben az indítványozó állítása szerint jogsértő bírósági határozatok eredményeként pervesztes lett, és ezért vagyonvesztést szenvedett el (vagyoni követeléséhez nem jutott hozzá). Az alkotmányjogi panasz a tulajdonjog sérelmén keresztül nem lehet eszköze vagyonjogi perekben a bíróságok által elkövetett, egyéb alkotmányossági kérdést fel nem vető, egyszerű törvénysértések orvoslásának {3007/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [19]}.” {3120/2017. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [40]}

[34] Az indítványozó által indított megállapítási per alapvetően a károkozó ügyvéd tulajdonjogát érintette (mivel a Biztosító helytállási kötelezettségének hiányában saját vagyonával felelt a károkozásért), azonban a gyakorlatban kétségkívül kihatott az indítványozó vagyonjogi követelésének megtérülésére is. Ez a kapcsolat azonban esetleges és távoli. Az indítványozó vagyoni kára a károkozó ügyvéd vagyoni helyzete miatt nem térült meg, ő és testvére együttesen okozták, és egyetemlegesen feleltek a kárért. Az ügyvéd és a Biztosító által kötött felelősségbiztosítási szerződés felelősséget kizáró III.3.1.6. pontja az indítványozó és az ügyvéd közötti letéti szerződés megkötésekor és a letét jogosulatlan kifizetésekor is hatályban volt, így – amennyiben ez a szerződési kikötés nem ütközött jogszabályba – eleve nem érinthette az indítványozó tulajdonjogát. (Az indítványozó ugyanis már a letéti szerződés megkötéskor sem várhatta azt, hogy az ügyvéd által a letétkezeléssel okozott káráért a Biztosító helytáll, amennyiben a kár nem műhibából, vagyis nem abból ered, hogy az ügyvéd az általa átvett összeggel azért nem tud elszámolni, mert azt tévedésből, megtévesztésből vagy felróható módon, figyelmetlenségből jogosulatlanul fizette ki a jogügyletben részt vevő másik fél részére. A helytállási kötelezettség nem terjedt ki tehát arra az esetre, ha a letétet a jogügyletben részt nem vevő fél részére fizetik ki.) A fentiekre tekintettel nem merül fel az a kétely, hogy a Kúria, illetve a jogerős döntés esetlegesen sértheti az indítványozó tulajdonjogát.

[35] 5. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt, tisztességes eljáráshoz való jogának a sérelmét négy ok miatt állította: egyrészt, hogy a bíróságok nem vizsgálták a Biztosító helytállási kötelezettségének megállapítására vonatkozó kérelmét, másrészt, hogy a Kúria nem adott választ az OBHj.-vel, illetve az AJBj.-vel kapcsolatos érveire, harmadrészt, hogy a Kúria nem foglalt állást az Alkotmány 13. §-ának állított sérelmét illetően, negyedrészt pedig, hogy az indokolás nem megfelelő részletességű.

[36] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bíróságok vizsgálták a Biztosító helytállási kötelezettségének megállapítására vonatkozó kérelmét; olyannyira, hogy az elsőfokú bíróság meg is állapította azt. A jogerős döntés és a Kúria felülvizsgálati határozata viszont elutasította ezt a kereseti kérelmet.

[37] Az indítványnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét állító további része, nevezetesen, hogy a Kúria nem indokolta meg, hogy az állampolgári jogok országgyűlési biztosának, valamint az alapvető jogok biztosának a jelentését miért nem vette figyelembe, illetve hogy az Alkotmány 13. §-ának állított sérelméről miért nem foglalt állást a testület (és ezek miatt a döntés indokolása nem megfelelő részletességű), csak az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálata alapján végezhető el. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a panasz befogadásáról szóló döntést mellőzve érdemben bírálta el.

IV.

[38] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[39] 1. Az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy az állampolgári jogok országgyűlési biztosának, illetve az alapvető jogok biztosának a jelentése a jelen ügyben a bíróságok által kötelezően figyelembe veendő, olyan quasi jogszabálynak tekinthető-e, amelyekre a bíróságoknak a döntéshozataluk során tekintettel kell lenniük (az eljárás tisztességessége ugyanis ebben az esetben válhatna vitathatóvá).

[40] Az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 20–26. §-ában szabályozta azokat az intézkedéseket, amelyeket az országgyűlési biztos megtehetett, ha alkotmányos jogokkal kapcsolatos visszásságot észlelt; a hatályos szabályozás szerint az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 30–38/E. §-a tartalmazza az alapvető jogok biztosának intézkedési lehetőségét. E körben – röviden összefoglalva – a biztos ajánlásokat tehet különböző intézkedések megtételére, amely ajánlásokat a címzettnek meg kell fontolnia, ha azokkal nem ért egyet, azt jeleznie kell a biztosnak, vagy végre kell hajtania az ajánlásban foglaltakat. Mindezek elmulasztásának a szankciója az lehet, hogy a biztos az ügyet az Országgyűlés elé terjeszti, amely kivizsgálhatja azt.

[41] Az OBHj.-ben foglalt vizsgálat alapja egy, az indítványozóéhoz hasonló ügy volt, amelyben a panaszos szintén nem kapta vissza az ügyvédi letétbe helyezett pénzét, és a Biztosító sem térítette azt meg. (Az ügyben bíróság megállapította az ügyvéd büntetőjogi felelősségét, az ügyvéd egyéni vagyonára vezetett végrehajtás nem járt sikerrel.) Az OBHj. egyrészt jogalkotásra (áldozatvédelmi törvény) tett javaslatot, másrészt ajánlást tett a Magyar Ügyvédi Kamara részére – többek között – kamarai áldozatvédelmi alap létrehozására vagy a felelősségbiztosítás módosítására abból a célból, hogy az ügyvédi letétbe helyezett összeg a letétbe helyezőnek akkor is visszafizetésre kerüljön, ha azt az ügyvéd jogellenesen nem fizeti vissza az ügyfélnek.

[42] Az AJBj.-ben foglalt vizsgálatot az alapvető jogok biztosa hivatalból indította. Vizsgálatának összegzésében egyrészt arra a megállapításra jutott, hogy egyes, a kötelező felelősségbiztosítással kapcsolatos kérdéseket (így pl. a lehetséges korlátozásokat, felelősségkizárásokat) jogszabályi szinten kell rendezni, másrészt, hogy a felelősségbiztosításnak ki kell terjednie a régi Ügytv. 5. § (3) bekezdésében szabályozott, az ügyvéd által fakultatívan végezhető tevékenységek teljes körére. Az AJBj. felkérte a közigazgatási és igazságügyi minisztert az ügyvédi (szakmai) felelősségbiztosításra vonatkozó teljes jogi szabályozás felülvizsgálatára és arra, hogy „az érintett szakmai szervezetek és köztestületek bevonásával dolgozzon ki olyan módosításokat, amelyek a jelentésemben jelzett, alapvető joggal összefüggő visszásságok bekövetkeztének a lehetőségét kizárják, továbbá a pontos, megfelelő, koherens és garanciális szabályozással érvényre juttatják a jogbiztonság követelményét”.

[43] A fentiekből az következik, hogy az állampolgári jogok országgyűlési biztosának, illetve az alapvető jogok biztosának a jelentésében foglalt állásfoglalások, intézkedési javaslatok a címzettek részére fogalmaznak meg kötelezettséget, harmadik személyek részére ilyen kötőerővel még maga az ajánlás (nemhogy a jelentés egyes megállapításai) sem bír. A jelentések egyes megállapításai a felek által érvként megjeleníthetőek a bírósági

eljárásokban, azonban nem tekinthetők azonos súlyúnak azzal, mint ha egy jogszabályra vagy annak megsértésére hivatkozna a fél.

[44] Az OBHj. és az AJBj. ráadásul tartalmilag arra a megállapításra jutott, hogy a vizsgált körben az alapvető jogokkal összefüggően esetlegesen felmerülő visszásságok nem a jogalkalmazással, jogértelmezéssel függenek össze, hanem jogalkotói, illetve egyéb hiányosságból fakadnak. (Amely egyben azt is jelenti, hogy bírói jogértelmezéssel nem orvosolhatóak.)

[45] Mindezekre tekintettel nem vet fel a Kúria eljárásának tisztességességével kapcsolatos kételyt az, hogy a bíróság döntésében nem adott számot az OBHj.-ben, illetve az AJBj.-ben foglaltak vizsgálatáról. A bizonyítékok körének meghatározása, azok értékelése az eljáró bíróságok hatáskörébe tartozó kérdés; annak eldöntése, hogy a jogkérdés eldöntése szempontjából az egyes, bizonyítékként felhozott érvek, iratok milyen bizonyító erővel bírnak, illetve rendelkezhetnek-e bizonyító erővel, az eljáró bíróságok feladata, amelyet az Alkotmánybíróság nem bírálhat felül.

[46] 2. Az indítványozónak az Alkotmány 13. §-ának sérelmét állító kérelme el nem bírálásához kapcsolódó indítvánnyal kapcsolatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy arról a Kúria döntése expressis verbis valóban nem rendelkezik. A Kúria ítéletének az Indokolás [13] pontja alapján az indítványozó álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti az Alkotmány 13. §-át, a [19] pont szerint pedig az indítványozó arra hivatkozott, hogy az ombudsmani jelentés is a tulajdonjogának sérelmét támasztja alá. Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy bírói ítélet Alkotmányba (Alaptörvénybe) ütközésének vizsgálatára kizárólag az Alkotmánybíróságnak van hatásköre.

[47] Tartalmilag nézve (vagyis, hogy a kizárási kikötés sérti-e az indítványozó tulajdonjogát) a Kúria a felülvizsgálati kérelem keretei között azt vizsgálhatta, hogy helytálló-e a másodfokú bíróságnak az az álláspontja, hogy nem határozza meg jogszabály az ügyvédi felelősségbiztosítási szerződés tartalmát (ezért a szerződés tartalmát a felek szabadon határozhatják meg), illetve, hogy nem ütközik-e a régi Ptk. 559. § (3) bekezdésébe az, hogy a szerződés kizárja a kockázati körből az ügyvédi letétkezeléssel okozott kár megtérítésének egyes eseteit. A Kúria – a másodfokú döntéssel megegyezően – kifejtette, hogy a régi Ügytv. „azt az elvárást, hogy legyen fedezet az okozott kár megtérítésére, az ügyvéddel és nem annak biztosítójával szemben támasztja”. Ez a megállapítás – bár közvetett módon, de tartalmilag – választ ad arra a kérdésre, hogy a kifogásolt szerződési kikötés érintheti-e az indítványozó tulajdonjogát azzal, hogy az okozott kár megtérítésének a kötelezettségét a károkozó ügyvédre telepíti.

[48] 3. Az Alkotmánybíróság az indokolási kötelezettséggel összefüggésben hivatkozik állandó gyakorlatára, mely szerint „az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből az a minimumkövetelmény vezethető le a bírósággal szemben, »hogy az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket« {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. »Az Alkotmánybíróság az indokolási kötelezettség határait kijelölve hangsúlyozza, hogy ezen Alaptörvényből fakadó követelményből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]; 3107/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [38]}«” {Legutóbb l. 3511/2023. (XII. 1.) AB végzés, Indokolás [37]}.

[49] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az eljáró bíróságok részletesen megindokolták az általuk azonosított (és az eljárás során az indítványozó által sem vitatott) jogkérdésben elfoglalt álláspontjukat (vagyis, hogy a jogszabályok alapján megállapodhattak-e a felek a Biztosító helytállási kötelezettségének kizárásában). Az 1–2. pontban kifejtettek alapján az sem tekinthető az indokolási kötelezettség Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét jelentő megsértésének, hogy a Kúria ítéletében nem adott számot arról, hogy az indítványozónak az OBHj.-re, az AJBj.-re, illetve az Alkotmány 13. §-ára történő hivatkozást miért nem értékelte.

[50] Tekintettel arra, hogy nem merült fel olyan indok, amely alapján megállapítható lenne, hogy a Kúria nem az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott, tisztességes bírósági eljárás követelményének megfelelően járt el, az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

[51] 4. Az Abtv. 46. § (1) bekezdése alapján abban az esetben, ha az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását állapítja meg, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére. Az Abtv. 46. § (2) bekezdés *c)* pontja értelmében a jogalkotói feladat elmulasztásának minősül, ha a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma hiányos.

[52] A vizsgált ügyben az Abtv. 46. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – a rendelkező rész 1. pontjában foglalt mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet állapított meg, és határidő tűzésével felhívta a jogalkotót annak megszüntetésére.

[53] Az Alkotmánybíróság a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet az alábbiak szerint látta fennállónak. Az Alaptörvény *B)* cikk (1) bekezdése alapján Magyarország független, demokratikus jogállam, mely alaptörvényi rendelkezésnek az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata értelmében részét képezi a jogintézmények előre látható és kiszámítható működése {24/2013. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [48]; 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [120]; 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [83]}. Az Alkotmánybíróság korábban már rámutatott arra, hogy a kamarai jogtanácsosok által végezhető ügyvédi tevékenység a tágabb értelemben vett igazságszolgáltatási tevékenység része, amely az alkotmányos alapjogok és értékek érvényre juttatását szolgálja {3002/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [32]}. Az Alaptörvény az ügyvédi tevékenységhez kapcsolódóan a XXVIII. cikk (3) bekezdésében külön is kiemeli a védelemhez való jogot.

[54] Az ügyvédség − mint a demokratikus jogállam (jog)intézménye − működésére is irányadó az Alaptörvény *B)* cikk (1) bekezdésének jogállami klauzulájából fakadó előreláthatóság és kiszámíthatóság követelménye. Az ügyvédi tevékenység, ennek részeként az ügyvédi letétkezelés törvényi szabályainak az ügyvédi letétet igénybe vevő állampolgárok (ügyfelek) számára előre láthatónak és kiszámíthatónak kell lenniük, amit megfelelő törvényi garanciáknak kell biztosítani.

[55] Az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy az ügyvédi tevékenység mint a tágabb értelemben vett igazságszolgáltatási tevékenység része, közbizalmi jellegű tevékenység, a közbizalom megőrzése és fenntartása szempontjából kiemelten fontosak az ezt biztosító és erősítő garanciális törvényi rendelkezések {3306/2017. (XI. 24.) AB határozat, Indokolás [87]}. Az ügyvédi letétkezelés az ügyvédi tevékenység részét képező olyan kiemelt jelentőségű tevékenység, amelynél fokozottan érvényesül az ügyvédi tevékenység közbizalmi jellege. Az az állampolgár (ügyfél), aki letéti szerződés alapján az ügyvédnél pénzösszeget helyez letétbe, a letét elhelyezésével egyben a bizalmát is kifejezi a letétet kezelő ügyvédnek (letéteményesnek), rajta keresztül pedig az ügyvédségnek mint a demokratikus jogállam intézményének az előre látható és kiszámítható működése iránt. A vizsgált esetben a demokratikus jogállami intézmények előre látható, kiszámítható működésének alaptörvényi rendelkezését, illetve az ügyvédi tevékenységhez kapcsolódó közbizalmat jelentősen gyengíti, potenciálisan csorbítja az a hatályos törvényi szabályozás, amely hiányossága folytán nem biztosítja teljeskörűen azt, hogy az ügyvédi letétbe helyezett letét kifizetésre kerüljön annak, akit az a letéti szerződés alapján vagy a szerződés megszűnésekor megillet, azonban azt a letétet kezelő ügyvéd (letéteményes) bármely okból nem fizeti ki. A jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma jelenleg tehát hiányos.

[56] Az Alaptörvény *B)* cikk (1) bekezdése figyelembevételével a törvényalkotónak olyan törvényi szabályozást kell kialakítania, ami garantálja azt, hogy abban az esetben, ha az ügyvéd bármely okból – ideértve az általa elkövetett bűncselekményt is – a letéti szerződés alapján, illetve annak megszűnésekor a jogosultat jogszabály, illetve letéti szerződés alapján jogszerűen megillető letéti összeget nem tudja kifizetni, akkor a jogosult ebben az esetben is feltétlenül hozzájuthasson az őt megillető letéti összeghez.

[57] Az Alkotmánybíróság a fent kifejtettekre figyelemmel a rendelkező rész első pontjában határidő tűzésével az alaptörvény-ellenességet előidéző mulasztás felszámolására hívta fel az Országgyűlést.

5. A Magyar Közlönyben való közzétételt az Alkotmánybíróság az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján, a határozat elvi megállapításaira tekintettel rendelte el.

Budapest, 2024. július 9.

Dr. Varga Réka s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre,
az Alkotmánybíróság elnöke helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Réka s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese
az aláírásban akadályozott
Haszonicsné dr. Ádám Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Patyi András alkotmánybíró különvéleménye

[58] Nem értek egyet az alkotmányjogi panasznak a rendelkező rész 2. pontja szerinti elutasításával az alábbiakban kifejtett indokok miatt. Ezért az Abtv. 66. § (2) bekezdése alapján a döntéshez az alábbi különvéleményt csatolom.

[59] 1. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 3112/2022. (III. 23.) AB határozat, Indokolás [24]; 3038/2024. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [35]; 3080/2024. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]; 3222/2024. (VI. 25.) AB határozat, Indokolás [30]}. A rendes bíróságnak fel kell ismernie egy-egy ügy alapjogi vetületét, és el kell végeznie az alapjog és a korlátozására esetlegesen okot adó védendő értékek összevetését, alapjogi mérlegelést kell folytatnia, amelyre az indokolásában ki kell térnie {3210/2024. (VI. 13.) AB határozat, Indokolás [36]}.

[60] A Kúria döntése – ahogy azt a többségi döntés indokolása is megállapítja – a tulajdonhoz való jog sérelmét állító kérelemről expressis verbis nem rendelkezett, vagyis egy alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, nem ismerte fel az ügy alapjogi vetületét, és nem folytatta le az alapjogi mérlegelést.

[61] Az Alkotmánybíróság többségi döntésének indokolása pedig a tulajdonhoz való jog sérelmének vizsgálata kapcsán arra az – egyébként töretlen és helyes – alkotmánybírósági gyakorlatra hivatkozik, miszerint nem vonható az alkotmányos tulajdonvédelem alá minden olyan ügy, melyben az indítványozó állítása szerint jogsértő bírósági határozatok eredményeként pervesztes lett, és ezért vagyonvesztést szenvedett el (vagyoni követeléséhez nem jutott hozzá) {3007/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [19]; 3120/2017. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [40]}.

[62] Jelen esetben azonban nem csupán arról van szó, hogy az indítványozó az állítólagos jogsértő bírósági határozatok eredményeként vált – végső fokon – pervesztessé, és ezért vagyonvesztést szenvedett el. A többségi döntés ugyanis azt állapítja meg, hogy a törvényalkotó nem teremtette meg teljeskörűen annak a törvényi garanciáit, hogy az ügyfél (letevő) részére visszafizetésre kerüljön az az általa ügyvédi letétbe helyezett letét, amely részére a letéti szerződés megszűnésekor jogszabály, illetve a letéti szerződés alapján visszajár, azonban azt a letétet kezelő ügyvéd (letéteményes) bármely okból nem tudja számára visszafizetni.

[63] A „vagyonvesztés” elszenvedése tehát jelen esetben nem (csupán) az állítólagos jogsértő bírósági határozatok, hanem a jogalkotó mulasztásos alkotmánysértésének az eredménye. Ráadásul itt nem „vagyonvesztésről”, hanem „tulajdonvesztésről” van szó.

[64] Az ügyvéd által elkövetett bűncselekmény (sikkasztás) miatt „elvesztett” letéti összeg ugyanis az indítványozó tulajdona, ezt a jogszerűen visszafizetendő letéti összeget pedig az ügyvéd nem tudta visszafizetni.

[65] Ennek azért van jelentősége, mert a vagyon a tulajdonhoz való jog védelmét valóban nem élvezheti. A letéti összegen az indítványozó polgári jogi értelemben fennálló tulajdonjoga mint magánjogi jogosultság viszont az alkotmányos tulajdonhoz való jog védelmi körébe tartozó jogosultság. A tulajdonhoz való alkotmányos alapjog ugyanis az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján kiterjed a polgári jogi értelemben vett tulajdonosok védelmére {3209/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [66]; 15/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [28]}.

[66] 2. A többségi döntés szerint – az Alaptörvény *B)* cikk (1) bekezdése, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján – a törvényalkotónak olyan törvényi szabályozást kell kialakítania az ügyvédi letétkezelésre vonatkozóan, ami garantálja azt, hogy abban az esetben, ha az ügyvéd bármely okból – ideértve az általa elkövetett bűncselekményt is – a letéti szerződés megszűnésekor az ügyfélnek (letevőnek) a neki jogszabály, illetve letéti szerződés alapján jogszerűen visszafizetendő letéti összeget nem tudja visszafizetni, akkor az ügyfél (letevő) ne veszítse el az ügyvédi letétbe helyezett pénzösszeget, figyelemmel az ügyfél jogos érdeke érvényesítésének elősegítésére.

[67] Ez a jogalkotón számonkért követelmény azonban álláspontom szerint elsősorban az állam – Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó – alkotmányos tulajdonvédelmi kötelezettségéből következik.

[68] A jogalkotó épp a (károsult) ügyfelek tulajdonvédelme céljából hozta létre a kötelező ügyvédi felelősségbiztosítás jogintézményét. A többségi döntés által is kiemelt bizalomvédelem meglátásom szerint jelen ügy kapcsán sokkal szorosabban kapcsolódik a tulajdon alapjogi védelméhez, a károsultak ugyanis alappal bízhatnak abban, hogy káruk megtérítése nem függ például a károkozó teljesítőképességétől (vagyis gyakorlatilag a véletlentől).

[69] Az elsőfokú bíróság döntése számomra azt igazolja, hogy jelen ügyben a hatályos jogszabályok értelmezésével is el lehet jutni a többségi döntés által az Alaptörvényből levezetett eredményre. A Fővárosi Törvényszék a Ptk. és az Ügyvédi törvény értelmezésével kimondta, hogy a jogszabály által kötelezően előírt felelősségbiztosításnak az ügyvédi tevékenység teljes körére ki kell terjednie, így a letétkezeléssel kapcsolatos ügyvédi károkozás valamennyi esetére, kötelező felelősségbiztosítás esetén a Ptk. szerinti mentesítő szabály nem értelmezhető akként, hogy az ügyvédi tevékenységbe beletartozó valamely kockázat teljesen kizárható lenne. Ezek alapján az elsőfokú bíróság szerint a biztosító jogszabályba ütköző módon zárta ki a felelősségét az ügyvéd letétkezeléssel okozott kárának megtérítési kötelezettsége alól. (Fővárosi Törvényszék 5.G.40.092/2017/18. számú ítélete, 7–8. oldal).

[70] Az Ítélőtábla és a Kúria panasszal támadott döntéseikben azonban ezzel ellentétes jogértelmezést követtek, a jogszabályokat nem az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével összhangban értelmezték. Mindez pedig álláspontom szerint jelen ügyben az indítványozónak a közvetlen vagyoni veszteséget okozó tulajdonjogi sérelmen túl az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése által garantált tulajdonhoz való jogának sérelméhez vezetett.

[71] Ezt az alapjogsérelmet pedig – immáron több mint négy évvel a támadott kúriai döntés meghozatalát követően – az Alkotmánybíróság a különvéleményemben vázlatosan bemutatott alapjogvédelmi gyakorlatához illeszkedő döntés meghozatalával, a támadott ítéletek megsemmisítése révén orvosolhatta volna.

Budapest, 2024. július 9.

Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró

[72] A különvéleményhez csatlakozom.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

TARTALOMJEGYZÉK

17/2024. (VII. 23.) AB határozat 1
az ügyvédi letétbe helyezett letét kifizetésével kapcsolatos mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról 1
Indokolás 1
I. 1
II. 5
III. 5
IV. 8
Dr. Patyi András alkotmánybíró különvéleménye 12